

Oznaczenie środków ochrony indywidualnej znakiem w zamówieniach publicznych

W artykule zaprezentowane zostały prawne aspekty formułowania w opisie przedmiotu zamówienia publicznego wymagań dotyczących dostarczania przez wykonawców środków ochrony indywidualnej oznakowanych znakiem CE, a także środki ochrony prawnej przysługujące wykonawcom zamówienia w przypadku naruszenia przez zamawiających przepisów ustawy prawo zamówień publicznych.

Marking of PPE with the CE sign in the light of public procurement

This article presents legal aspects of compliance evaluation of personal protective equipment, the problems of article submission under proper procedures of compliance evaluation and means of legal protection inherent to manufacturers.

Wstęp

Znaczna część transakcji handlowych dotyczących dostaw wyrobów podlega przepisom ustawy Prawo zamówień publicznych [1], która bardzo precyzyjnie określa tryby, w których są wyłaniani wykonawcy dostaw oraz zakres i zasady podpisywania umów między zamawiającymi a wykonawcami.

Kluczową czynnością na etapie przygotowania postępowania o udzielenie zamówienia publicznego jest opisanie przedmiotu zamówienia. Zgodnie z zasadami określonymi w wymienionej ustawie przedmiot zamówienia należy opisać w sposób jednoznaczny i wyczerpujący, za pomocą dostatecznie dokładnych i zrozumiałych określeń, uwzględniając wszystkie

wymagania i okoliczności mogące mieć wpływ na sporządzenie oferty.

W związku z tym, że w ramach zamówień publicznych realizowane są także dostawy środków ochrony indywidualnej przeznaczonych do stosowania przez pracowników, a także mając na uwadze zgłaszane przez niektórych przedsiębiorców wątpliwości odnośnie do obowiązku znakowania wyrobów znakiem CE, w niniejszym artykule omówiono prawne aspekty sformułowania w opisie przedmiotu zamówienia wymagań dotyczących dostarczenia przez wykonawców (tj. np. producentów środków ochrony indywidualnej biorących udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego) wyrobów oznakowanych znakiem CE. Opisano także środki ochrony prawnej przysługujące wykonawcom zamówienia w przypadku naruszenia przez zamawiających przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych.

Ocena zgodności środków ochrony indywidualnej

Jednym z warunków swobodnego przepływu towarów na terenie rynku wewnętrznego UE jest zagwarantowanie, że towary te spełniają wysokie wymagania w zakresie zapewnienia zdrowia i bezpieczeństwa ich użytkownikom. Zgodnie z zasadami określonymi w dyrektywach nowego podejścia, producenci wprowadzający wyroby na rynek europejski muszą zapewnić o zgodności tych wyrobów z odnoszonymi się do nich zasadniczymi wymaganiami, określonymi w dyrektywach szczegółowych. Dyrektywy te określają w szczególności wymagania dotyczące celów, jakie należy osiągnąć przy produkcji danego wyrobu oraz zagrożenia związane z jego użytkowaniem, które powinny być wyeliminowane lub zminimalizowane.

Zasady funkcjonowania systemu oceny zgodności z zasadniczymi i szczegółowymi wymaganiami dotyczącymi wyrobów określa ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności [2], natomiast zasadnicze wymagania dla środków ochrony indywidualnej określone zostały w dyrektywie Rady nr 89/686/EWG z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich odnoszących

się do środków ochrony osobistej [3], wdrożone do prawa polskiego rozporządzeniem ministra gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej [4].

Zgodnie z wymienionymi przepisami główną odpowiedzialność za zgodność środków ochrony indywidualnej z właściwymi wymaganiami zasadniczymi ponosi producent – tj. osoba fizyczna lub prawna, która projektuje i/lub wytwarza wyrób objęty wymienionym rozporządzeniem, lub dla której środki ochrony indywidualnej są projektowane i/lub produkowane z zamiarem wprowadzenia na rynek do zawodowego lub prywatnego użytku, pod własną nazwą lub znakiem handlowym; lub która wprowadza środki ochrony indywidualnej na rynek i/lub użytkuje pod własną nazwą lub znakiem handlowym.

Do obowiązków producenta należy zatem ustalenie, czy produkowany przez niego wyrób podlega przepisom tego rozporządzenia, oraz które z zasadniczych wymagań należy zaprojektowania i skonstruowania środków ochrony indywidualnej zgodnie z odnoszonymi się do nich zasadniczymi wymaganiami zdrowia i bezpieczeństwa oraz do postępowania zgodnie z właściwymi procedurami oceny zgodności tych wyrobów, a także do zapewnienia deklaracji zgodności wyrobu, instrukcji bezpiecznego użytkowania, konserwacji itp. oraz znakowania wyrobu.

Zgodnie z określoną w rozporządzeniu definicją, przez środki ochrony indywidualnej należy rozumieć urządzenia lub wyposażenie przewidziane do noszenia bądź trzymania przez użytkownika w celu jego ochrony przed jednym lub większą liczbą zagrożeń, które mogą mieć wpływ na jego bezpieczeństwo lub zdrowie. Środki ochrony indywidualnej podlegające przepisom rozporządzenia podzielone zostały na trzy grupy, którym przypisane zostały odpowiednie procedury oceny zgodności. Rozporządzenie wyodrębnia środki ochrony indywidualnej prostej konstrukcji, złożonej konstrukcji oraz środki ochrony indywidualnej nienależące do żadnej z tych grup, które tworzą kategorię pośrednią. Pomimo że przepisy nie określają tego podziału jako kategorie, w powszechnej praktyce przyjęły

się terminy: środki ochrony indywidualnej kategorii I, II, III. W związku z tym, że na rynek Wspólnoty mogą być wprowadzone i/lub dopuszczone do użytku jedynie środki ochrony indywidualnej spełniające zasadnicze wymagania zdrowia i bezpieczeństwa producent, odnośnie do każdego z wytwarzanych wyrobów, musi ocenić poziom ryzyka, przed którym będzie chroniony jego użytkownik. Na podstawie przeprowadzonej oceny ryzyka ustala kategoryzację danego środka ochrony indywidualnej oraz związaną z nią odpowiednią procedurę oceny zgodności (rys.).

Oznakowanie CE

Zgodnie z przedstawionymi wyżej informacjami środki ochrony indywidualnej podlegające przepisom rozporządzenia ministra gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej powinny spełniać zasadnicze wymagania w zakresie bezpieczeństwa i ergonomii. Potwierdzeniem spełnienia tych wymagań oraz poddania danego wyrobu właściwym procedurom oceny zgodności jest oznakowanie wyrobu znakiem CE (Conformité Européenne Mark).

Oznakowanie CE powinno być umieszczone na wyrobach w sposób niewprowadzający w błąd. Z zasady umieszcza się je na każdym egzemplarzu środka ochrony indywidualnej w sposób widoczny, czytelny i odporny za zatarcie przez cały okres używania tego środka. Odstąpienie od tych zasad jest uzasadnione w wyjątkowych sytuacjach, gdy umieszczenie oznakowania CE na wyrobie:

- faktycznie byłoby niemożliwe
- byłoby niewykonalne z powodu uzasadnionych warunków technicznych i ekonomicznych
- nie zapewniałoby zachowania minimalnych wymiarów oznakowania CE
- powodowałoby, że oznakowanie CE nie byłoby widoczne, czytelne i nieusuwalne [5].

W takich przypadkach oznakowanie CE musi zostać umieszczone na najmniejszym dostępnym w handlu opakowaniu przeznaczonym dla docelowego użytkownika.

Należy przy tym przypomnieć, że na środkach ochrony indywidualnej zaliczanych do środków o złożonej konstrukcji, które podlegają odpowiednio procedurze oceny zgodności związanej z kontrolą jakości wyprodukowanych środków ochrony indywidualnej lub ocenie systemu zapewnienia jakości produkcji WE przez monitorowanie, obok oznakowania CE umieszcza się numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej, która ocenia system kontroli produkowanych środków ochrony indywidualnej.

Jednocześnie warto zaznaczyć, że nie wszystkie rodzaje środków ochrony indywidualnej podlegają wymienionym wymaganiom. Z zakresu przedmiotowego rozporządzenia w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej zostały wyłączone: środki objęte innymi przepisami szczegółowymi wydanymi na podstawie ustawy o systemie oceny zgodności; środki zaprojektowane i wykonane na użytek

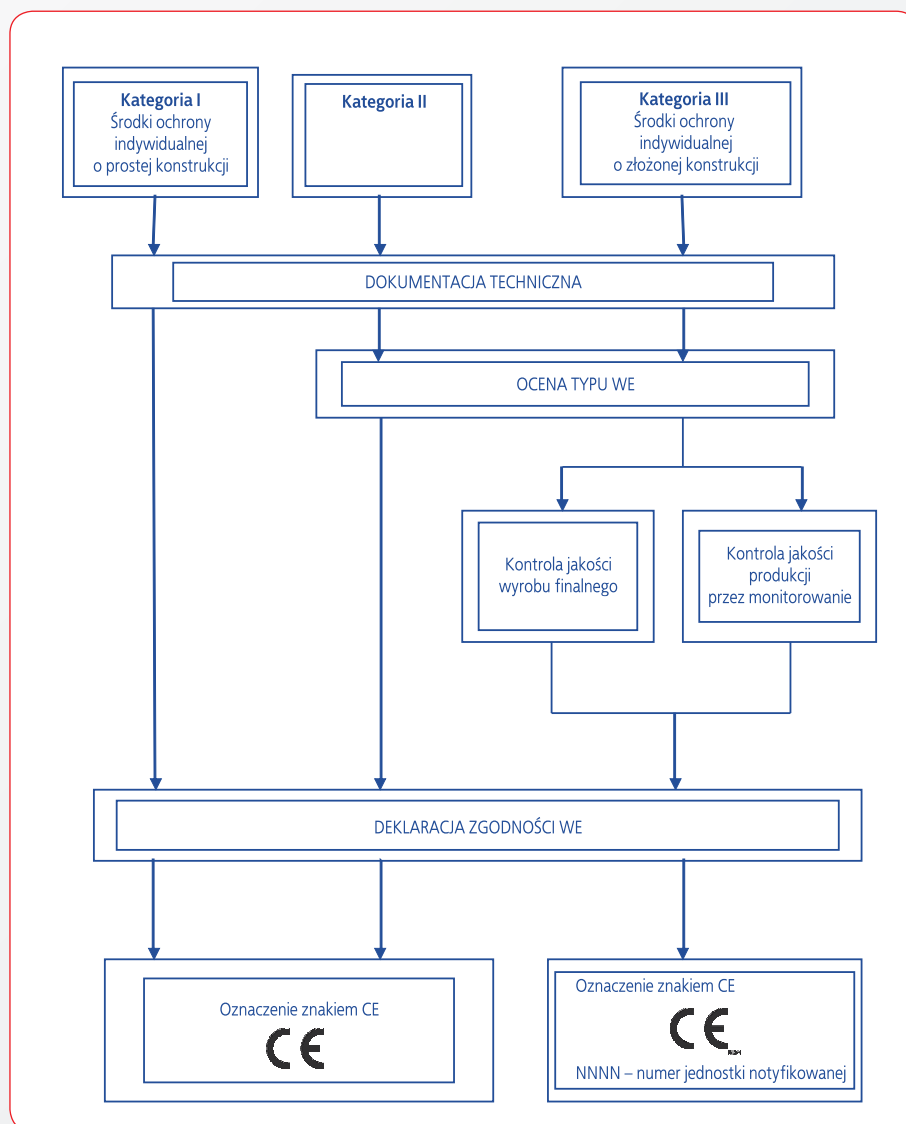
sił zbrojnych lub policji oraz innych służb, do których zadań należy zapewnienie przestrzegania prawa i porządku publicznego; środki służące do celów samoobrony; środki powszechnego użytku, które chronią przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi, wilgocią, wodą lub ciepłem; środki przeznaczone do ochrony i ratowania osób przebywających na statkach oraz na statkach powietrznych, nieprzeznaczonych do stałego noszenia; a także hełmy i wizjery przeznaczone dla użytkowników dwu- lub trójkołowych pojazdów motocyklowych.

A zatem zarówno producenci, jak też szeroko rozumiani odbiorcy środków ochrony indywidualnej (w tym np. ich użytkownicy oraz zamawiający w rozumieniu ustawy Prawo zamówień publicznych, przygotowujący opis danego środka ochrony indywidualnej jako przedmiotu zamówienia) są przede wszystkim zobowiązani do ustalenia, jakim przepisom podlega dany środek ochrony

indywidualnej i jakie obowiązki wynikają z tych przepisów, np. odnośnie do przygotowania określonych dokumentów (np. deklaracji zgodności czy instrukcji użytkownika), zastosowania właściwych procedur oceny zgodności czy oznakowania wyrobu znakiem CE.

Ustalenie i spełnienie wymagań, którym podlegają dane rodzaje środków ochrony indywidualnej jest także bardzo istotne ze względu na konsekwencje prawne za niedopełnienie obowiązków ciężących na producencie danego wyrobu. Zgodnie z ustawą o systemie oceny zgodności odpowiedzialności karnej podlegają m.in. podmioty, które:

- wprowadziły do obrotu lub oddały do użytku wyroby niezgodne z zasadniczymi wymaganiami
- umieściły oznakowanie zgodności na wyrobie, który nie spełnia zasadniczych lub szczególnych wymagań albo dla którego producent

Źródło: Interpretacja postanowień dyrektywy 89/686/EWG w zakresie oceny zgodności środków ochrony indywidualnej z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa – przewodnik, CIOP-PIB, Warszawa 2006

Rys. Procedury oceny zgodności środków ochrony indywidualnej
Fig. Procedures of compliance evaluation of personal protection equipment

lub upoważniony przedstawiciel nie wystawił deklaracji zgodności

– wprowadziły do obrotu lub oddały do użytku wyrób podlegający oznakowaniu zgodności, a nieposiadający tego oznakowania

– umieściły oznakowanie zgodności na wyrobie, który nie podlega temu oznakowaniu lub wprowadziły do obrotu taki wyrób.

Środki ochrony prawnej przysługujące wykonawcom

Zgodnie z określonymi w ustawie Prawo zamówień publicznych zasadami udzielania zamówień publicznych, zamawiający zobligowany jest do przestrzegania m.in. zasad uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców. Zasady te będą zachowane przede wszystkim wtedy, gdy zamawiający opiszze przedmiot zamówienia w sposób zrozumiały dla wszystkich wykonawców (nie dając żadnemu z nich przewagi nad konkurencją w dysponowaniu określonym przedmiotem zamówienia) i nie naruszając wymagań innych przepisów. Uwzględniając przedstawione wcześniej informacje, należy zwrócić uwagę na to, że zamawiający nie może żądać od potencjalnych wykonawców np. tego, aby elementy przedmiotu zamówienia posiadały oznakowanie CE, w przypadku, gdy wyroby te nie podlegają obowiązkowi znakowania tym znakiem. W takiej sytuacji zamawiający narusza zasady uczciwej konkurencji, narażając przy tym wykonawców na poniesienie konsekwencji prawnych.

W przypadku naruszenia przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, dotyczących w szczególności nadużyć zamawiających związanych z niezgodnością treści ogłoszenia o zamówieniu i specyfikacji istotnych warunków zamówienia, wykonawcom przysługuje prawo do wniesienia środków ochrony prawnej – tj. odwołania do Krajowej Izby Odwoławczej oraz skargi do sądu okręgowego.

Podstawą wniesienia odwołania do Krajowej Izby Odwoławczej jest poniesienie przez wykonawcę szkody spowodowanej utratą możliwości uzyskania danego zamówienia wskutek naruszenia przez zamawiającego przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, m.in. poprzez przyjęcie naruszającego zasady uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców opisu przedmiotu zamówienia oraz wygórowane określenie warunków udziału wykonawców w danym postępowaniu. W treści odwołania wykonawca musi wskazać, jakiej czynności lub zaniechaniu zamawiającego zarzuca niezgodność z przepisami, przedstawić zwięźle zarzuty, określić żądanie oraz wskazać okoliczności faktyczne i prawne, które uzasadniają wniesienie odwołania. Jeżeli wykonawca nie zgadza się z orzeczeniem Krajowej Izby Odwoławczej, może złożyć skargę do sądu okręgowego właściwego dla siedziby zamawiającego.

Podsumowanie

Dane publikowane w rocznych sprawozdaniach Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych [6] pozwalają stwierdzić, że wraz z ponad piętnastoletnim doświadczeniem w zakresie stosowania przepisów o zamówieniach publicznych wzrasta świadomość wykonawców odnośnie do przysługujących im praw. Coraz częściej korzystają oni z prawa do wniesienia opisanych wyżej środków ochrony prawnej, co powoduje, że zamawiający starają się dochować należytej staranności, by prowadzić postępowania zgodnie z zasadami określonymi w ustawie Prawo zamówień publicznych. Należy zaznaczyć, że niedopełnienie przez zamawiających ustawowych obowiązków wiąże się z nałożeniem na nich kar finansowych i unieważnieniem zawartych umów.

PIŚMIENICTWO

[1] Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tj. DzU z 2010 r. nr 113, poz. 759 ze zm.)

[2] Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (tj. DzU z 2010 r. nr 138, poz. 935 ze zm.)

[3] Dyrektywa Rady nr 89/686/EWG z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do środków ochrony osobistej (*Official Journal* L 399/18 z 30.12.1989)

[4] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej (DzU nr 259, poz. 2173)

[5] *Interpretacja postanowień dyrektywy 89/686/EWG w zakresie oceny zgodności środków ochrony indywidualnej z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa – Przewodnik*. CIOP-PIB, Warszawa 2006

[6] http://www.uzp.gov.pl/cmsws/page/?F:288;sprawozdania_roczne_uzp_z_funkcjonowania_systemu_zamowien_publicznych.html

[7] *Swobodny przepływ towarów. Przewodnik stosowania postanowień traktatowych regulujących swobodny przepływ towarów*. Przewodnik opracowany i sporządzony przez Dyrekcję C, Polityka Regulacyjna DG ds. Przedsiębiorstwa i Przemysłu, Luksemburg, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2010

[8] M. Angrocka-Krawczyk: *Oznakowanie CE na rynku europejskim*. „Prawo europejskie w praktyce” nr 6 (72) 2010

[9] *Dobór środków ochrony indywidualnej*, praca zbiorowa pod red. K. Majchrzyckiej i A. Pościka. CIOP-PIB, Warszawa 2007

[10] K. Zymonik: *Oznakowanie CE – nowe wyzwania dla polskich przedsiębiorców*, „Problemy Jakości” nr 10/2005

[11] *Polski przedsiębiorca w Unii Europejskiej. Wyroby podlegające ocenie zgodności i oznakowaniu CE*, Publikacja przygotowana w ramach programu PHARE PL2002/000-605.02.01 *Nadzór Rynku – Pomoc techniczna, Partia 1: Dyrektywy nowego podejścia*, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 2005

[12] *Polski system oceny zgodności i kontrola wyrobów podlegających dyrektywom nowego podejścia*. Przewodnik, Publikacja przygotowana w ramach programu PHARE PL2002/000-605.02.01 *Nadzór Rynku – Pomoc techniczna, Partia 1: Dyrektywy nowego podejścia*. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 2005

Wstęp

Prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny badania wypadków przy pracy, które od 2005 r. są realizowane z wykorzystaniem nowej „Statystycznej Karty Wypadku Z-KW”, są badaniami obowiązkowymi, stałymi i pełnymi. W badaniu zbierane są informacje o przedsiębiorstwie, w którym wystąpił wypadek, osobie poszkodowanej oraz o przebiegu wypadku przy pracy, który jest opisany w sposób zgodny z modelem, przyjętym przez Eurostat do celów statystycznych.²

Analizy zbieranych w ten sposób danych dostarczają informacji pomocnych w ustaleniu kierunków działań w zakresie prewencji wypadkowej. Mogą one służyć w szczególności wskazywaniu najbardziej zagrożonych działalności, grup zawodowych, a także najczęściej występujących przebiegów wypadków przy pracy.

W niniejszym artykule przedstawiono wybrane wyniki analiz danych statystycznych o wypadkach przy pracy, zebranych przez GUS w latach 2005–2008, skierowanych na określenie powtarzalnych sekwencji zdarzeń prowadzących do wypadku.

Zidentyfikowane prawidłowości i powtarzające się przebiegi wypadków przy pracy

Niektóre sekwencje zdarzeń prowadzące do wypadków przy pracy występują częściej niż inne w większości rodzajów działalności gospodarczej, niezależnie od warunków zagrożenia, w jakich wykonywana jest praca. Dotyczy to w szczególności wypadków związanych z „chodzeniem, bieganiem, wchodzeniem na, schodzeniem z itp.” (stanowiących w całej gospodarce około 1/4 ogółu wypadków przy pracy) oraz „prac narzędziami niezmechanizowanymi” (ręcznymi, ok. 8% wszystkich wypadków przy pracy).³ Powtarzalne, bez względu na rodzaj działalności, sekwencje zdarzeń oraz wysokie częstotliwości występowania pozwalają wnioskować, że stosunkowo proste działania, skupiające się na zapobieganiu potknięciom i poślizgnięciom oraz wypadkom podczas pracy narzędziami niezmechanizowanymi mogą doprowadzić do znacznego zmniejszenia liczby wypadków. Przebieg wypadków przy pracy, do których

¹ Obowiązek sprawozdawczy obowiązuje wszystkie przedsiębiorstwa, w których miał miejsce wypadek przy pracy z wyłączeniem osób pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz pracowników mundurowych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

² Ograniczona objętość artykułu nie pozwala na szersze omówienie metodyki badania oraz modelu wypadku przy pracy. Zainteresowanych odsyłam do artykułu R. Bojanowski *Nowa statystyczna karta wypadku przy pracy*, „Bezpieczeństwo Pracy” 7-8/2005, str. 15-19.

³ *Wypadki przy pracy w 2009 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2010.